

ПСИХОЛОГІЯ ФЕЙКОВИХ ЗІЗНАНЬ: ЧОМУ ЛЮДИ ЗІЗНАЮТЬСЯ В ТОМУ, ЧОГО НЕ РОБИЛИ

Шмаленко Ю. І.

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри психології

Національного університету «Одеська юридична академія»

ORCID ID: 0000-0003-0806-7907

Стаття присвячена дослідженню психологічних механізмів формування фейкових зізнань у кримінальному судочинстві. Актуальність проблеми зумовлена зростанням кількості виправдувальних вироків за результатами перегляду справ із застосуванням сучасних методів експертизи, що свідчить про наявність судових помилок через неправдиві зізнання. Мета дослідження полягає у виявленні й систематизації основних психологічних чинників, що сприяють формуванню фальшивих зізнань, а також у визначенні умов, за яких особа може дати неправдиве зізнання в учиненні злочину. У роботі використано комплексний підхід, що включає теоретичний аналіз наукової літератури, порівняльний аналіз підходів до оцінювання достовірності зізнань. Результати дослідження показують, що феномен фейкових зізнань має складну природу й виявляється у двох основних формах: добровільні зізнання, що виникають без зовнішнього примусу, і неправдиві зізнання під впливом психологічного тиску. Ключовими чинниками формування фейкових зізнань є дезінформація, психологічний тиск, стрес та особливості слідчих дій. Особливо вразливими до формування фейкових зізнань є неповнолітні й особи з психічними розладами. Практичне значення роботи полягає в можливості використання отриманих результатів для вдосконалення слідчої практики та запобігання судовим помилкам через урахування психологічних особливостей допиту й захист прав вразливих категорій осіб.

Ключові слова: *фейкові зізнання, психологічний тиск, когнітивні викривлення, юридична психологія, маніпулятивні техніки, вразливі групи, емоційне виснаження, сугестивний вплив, дезінформація.*

Shmalenko Yu. I. Psychology of fake confessions: why people confess what they didn't do

The paper explores the psychological processes involved in the development of false confessions in criminal investigations and trials. The relevance of this issue is underscored by the increasing number of acquittals following the review of cases using modern forensic methods, which points to the presence of judicial errors caused by false confessions. The aim of the study is to identify and systematize the main psychological factors contributing to the emergence of false confessions. It also aims to determine the conditions under which an individual may provide a false admission of guilt in committing a crime. A comprehensive methodological approach was employed, including a theoretical analysis of scientific literature, a comparative review of approaches to assessing the credibility of confessions. The findings of the study indicate that the phenomenon of false confessions has a complex nature and manifests in two primary forms: voluntary false confessions that occur without external coercion, and false confessions given under psychological pressure. Key factors in the formation of false confessions include misinformation, psychological coercion, stress, and specific characteristics of investigative procedures. Minors and individuals with mental disorders are particularly vulnerable to making false confessions. The practical significance of the study lies in the potential application of its findings to improve investigative practices and prevent judicial errors by accounting for the psychological specificities of interrogation and ensuring the protection of vulnerable groups.

Key words: *false confessions, psychological pressure, cognitive distortions, forensic psychology, manipulative techniques, vulnerable populations, emotional exhaustion, suggestibility, misinformation.*

Вступ. Проблема хибних зізнань у сучасній системі кримінального судочинства набуває особливої гостроти й потребує ретельного наукового аналізу. Незважаючи на те що правосуддя ґрунтується на принципі презумпції

невинуватості, практика свідчить про збереження провідної ролі зізнання підозрюваного в процесі формування доказової бази. У зв'язку з цим є значні ризики для справедливості розгляду справ, оскільки зізнання,

отримані під психологічним тиском або в умовах особистісної вразливості, можуть бути помилково сприйняті як достовірні.

Феномен фальшивих зізнань становить мало-досліджену, проте надзвичайно актуальну проблему юридичної психології, що безпосередньо впливає на якість правосуддя й дотримання фундаментальних прав людини. Незалежно від рівня розвитку правових систем, у різних країнах світу систематично реєструються випадки, коли особи визнають провину в злочинах, до вчинення яких вони не мають жодного стосунку. Подібні прецеденти викликають серйозне занепокоєння через загрозу засудження невинних, що критично підриває довіру громадськості до правоохоронних органів.

Актуальність проблематики підтверджується зростанням кількості виправдувальних вироків за результатами перегляду справ, особливо із застосуванням сучасних методів ДНК-експертизи, яка переконливо доводить непричетність раніше засуджених осіб до інкримінованих злочинів [11]. Особливу тривогу викликає ситуація з представниками вразливих соціальних груп, зокрема неповнолітніми, малограмотними особами, індивідами з тривожно-депресивними розладами або підвищеною схильністю до підкорення авторитету [12]. Наявність цих факторів суттєво збільшує ймовірність судових помилок і вимагає особливо відповідального підходу від усіх учасників кримінального процесу. Тому дослідження психологічної природи фальшивих зізнань є не лише теоретично значущим, а й має серйозне практичне значення для запобігання судовим помилкам.

Стан дослідження проблеми свідчить про те, проблема фальшивих зізнань відображена в працях низки вітчизняних і зарубіжних дослідників. Психологічні аспекти цього явища розглядали в наукових напрацюваннях Н. Дроздович [1], В. Короля, [2] В. Огнева, С. Усенка. С. Усенка [5], О. Щербини [9], а також інших учених, які вивчали природу впливу, сугестивності та стресових чинників у процесі слідчих дій. Їхні дослідження заклали підґрунтя для подальшого аналізу внутрішньоособистісних і соціально-психологічних чинників, що зумовлюють появу неправдивих зізнань.

Мета дослідження полягає у виявленні й систематизації основних психологічних чинників, що сприяють формуванню фальшивих зізнань, а також у визначенні умов, за яких особа може дати неправдиве зізнання в учиненні злочину.

Методи та методики дослідження. У дослідженні використано комплексний методологічний підхід, що дає змогу всебічно проаналізувати феномен неправдивих зізнань із психологічної та юридичної перспектив. Методологія дослідження включає теоретичний аналіз наукової літератури й порівняльний аналіз підходів до оцінювання фальшивих зізнань. Теоретична основа дослідження сформована шляхом систематичного огляду сучасних наукових праць у сфері юридичної психології, криміналістики та кримінального процесу. Проаналізовано праці вчених, які вивчали психологічні механізми неправдивих зізнань, сугестивність, стрес і психологічний тиск у слідчих діях. Теоретичний аналіз дав змогу ідентифікувати ключові психологічні чинники (дезінформація, психологічний тиск, стрес, сугестивність) і сформулювати гіпотезу про їх вплив на формування неправдивих зізнань. Для визначення умов, за яких виникають неправдиві зізнання, проведено порівняльний аналіз різних підходів до оцінювання фальшивих свідчень підозрюваних. Порівняння здійснювалося з урахуванням психологічних факторів (стресу, сугестивності) й захисту прав вразливих груп (неповнолітніх, осіб із психічними розладами).

Результати. Феномен фальшивих зізнань – це надзвичайно складне та багатогранне явище, що водночас має як психологічну, так і правову природу. У сучасному суспільстві, де цінується об'єктивність правосуддя й справедливий розгляд кожної справи, питання неправдивих зізнань постає особливо гостро. Зазначена проблема привертає дедалі більше уваги науковців, практиків і правозахисників, оскільки має вкрай серйозні наслідки, зокрема може спричинити ухвалення судових рішень щодо осіб, які фактично не є винними в пред'явлених їм обвинуваченнях. Сучасні дослідження переконливо свідчать про те, що значна частина людей зізнається в учиненні злочинів, які насправді не скоювала [12]. При-

чини цього явища можуть бути різноманітними, і зазвичай вони криються в сукупності зовнішніх і внутрішніх чинників. Серед найпоширеніших – психологічний тиск, тривалий допит, страх перед покаранням, емоційне виснаження, сугестивні методи впливу, а також прагнення уникнути ще гірших наслідків, які особа суб'єктивно вважає можливими. Інколи люди просто не витримують інтенсивного психологічного навантаження й погоджуються на зізнання, сподіваючись на поблагливість або якнайшвидше завершення слідчих дій. Незважаючи на те що в чинному законодавстві відсутнє чітке юридичне визначення терміна «зізнання» особи в учиненні правопорушення чи злочину, на практиці подібні зізнання відіграють значну роль. Вони часто стають центральним елементом у доказовій базі кримінального провадження, впливаючи як на хід слідства, так і на рішення, що приймаються судом. Зізнання може суттєво змінити напрям досудового розслідування, а іноді навіть повністю визначити долю обвинуваченого. У науковій літературі термін «зізнання» зазвичай розглядається як правдива, відверта й повна розповідь особи про обставини вчиненого нею правопорушення або злочину. Такий підхід передбачає щире визнання вини та деталізоване викладення фактичних обставин події. Водночас у разі фейкових зізнань виникає суперечність між зовнішньою формою свідчення та його змістом, що породжує складнощі для правозастосування й потребує окремого аналізу з позицій психології, криміналістики та кримінального процесуального права [1, с. 151].

Зізнання, яке отримується від підозрюваного або обвинуваченого в ході слідчих дій, не завжди можна вважати об'єктивним і достовірним джерелом інформації [10]. У психології фейкових зізнань особливу увагу приділяють факторам, що можуть спотворювати зміст свідчень. Так, людина може зізнатися в учиненні правопорушення під впливом низки психологічних або ситуаційних чинників, навіть якщо вона не брала участі у відповідній події. Серед причин, що можуть призвести до формування неправдивого зізнання, варто згадати неусвідомлення особою реального характеру власних дій або їх наслідків, а

також спотворене сприйняття подій, яке виникає через особисту інтерпретацію ситуації. Наприклад, людина може щиро вважати себе винною в смерті іншої особи тільки тому, що не змогла її переконати в небезпеці, пов'язаній із порушенням правил поведінки з вибуховими предметами. У подібному випадку зізнання ґрунтується не на юридичній відповідальності, а на суб'єктивному почутті провини. Зустрічаються й інші випадки, коли особа бере на себе провину за діяння, що насправді не є злочином або не передбачає настання кримінальної відповідальності, зокрема коли відсутні необхідні ознаки складу злочину. Часто фіксуються ситуації, у яких люди визнають себе винними в злочинах, що фактично не відбулися або мали місце дуже давно й жодним чином не пов'язані із заявником. Подібні хибні зізнання можуть бути наслідком психічних розладів або інших форм порушень психічного стану. Не можна виключати й цілком раціональні мотиви: іноді особа навмисне заявляє про вчинення нею вигаданого злочину, щоб відволікти увагу слідства або створити собі алібі. У таких випадках неправдиве зізнання використовується як інструмент уникнення відповідальності за справжній, можливо, більш тяжкий злочин, скоєний у той самий період, але в іншому місці [2, с. 143].

У межах психологічного аналізу фальшивих зізнань дослідники зазвичай виділяють кілька типових форм, які дають змогу краще зрозуміти різноманітні механізми виникнення неправдивих свідчень. Кожна із цих форм має свої характерні риси, які відображають специфіку внутрішніх психологічних процесів, що призводять до того, що людина визнає свою провину, навіть якщо фактично не скоювала злочин. Одним із найбільш поширених і водночас найцікавіших типів є так зване добровільне зізнання, яке виникає без будь-якого зовнішнього примусу, тиску або маніпуляції. Іншими словами, особа сама, за власною волею, визнає свою причетність до певного правопорушення чи злочину. Проте мотивація такого кроку може бути надзвичайно різною й часто не пов'язана з реальною участю в події. У багатьох випадках такі зізнання є віддзеркаленням глибоко особистісних психологічних потреб і переживань. Напри-

клад, людина може прагнути бути визнаною, отримати увагу з боку оточення або ж перебувати в стані сильного емоційного потрясіння. У деяких випадках добровільні зізнання пов'язані з почуттям провини, яке особа відчуває незалежно від того, чи мала вона реальну причетність до інциденту. Почуття провини може мати внутрішні корені, що сягають минулого досвіду або складних емоційних переживань, і воно іноді змушує людину визнавати те, що насправді не відбулося. Крім того, іноді такі свідчення є результатом психічних розладів або певних психологічних станів, коли людина щиро вірить у свою провину, хоча насправді не брала участі в злочині [9, с. 163].

Іншим доволі поширеним типом фальшивих зізнань є ті, що виникають під впливом сильного тиску й у психологічній літературі часто отримують назву неправдивих зізнань. Такий тип зізнань з'являється в досить специфічних умовах, коли особа опиняється в ситуації значного психологічного або навіть фізичного дискомфорту. Часто це пов'язано з інтенсивним допитом, що триває тривалий час, виснаженням, а також зіткненням із різними формами тиску з боку правоохоронних органів або застосуванням маніпулятивних технік ведення слідства. Під час таких обставин зізнання перестає бути щирою добровільною заявою, натомість воно стає певним механізмом виживання або способом зниження внутрішнього напруження. Людина, яка перебуває в стані сильного стресу, часто шукає будь-які шляхи, аби якось полегшити свій психологічний стан, зменшити тиск чи уникнути уявно загрозливих наслідків. У багатьох випадках вона починає сприймати фальшиве визнання провини як єдиний можливий вихід зі складної, травматичної ситуації, що особливо характерно, коли підозрюваному обіцяють пом'якшення покарання, скорочення терміну слідчих дій або навіть припинення допиту за умови визнання провини. У таких умовах людина інтуїтивно обирає варіант, що зменшує її страждання в моменті, навіть якщо це суперечить реальному стану справ [8].

У сучасній психології фейкових зізнань приділяється особлива увага дослідженню різноманітних чинників, які можуть суттєво

спотворити здатність людини адекватно оцінювати свої дії та події, що відбуваються навколо неї. Такий досить складний і багатогранний процес включає як внутрішні психологічні механізми, так і вплив зовнішніх факторів. Одним із ключових елементів, що часто розглядаються в цьому контексті, є дезінформація – явище, яке набуло особливого значення в сучасному світі. З появою цифрових технологій і нестримним розвитком інтернет-простору дезінформація отримала нові форми та масштаби поширення. Зазначені зміни призвели до того, що хибна, спотворена або навіть сфальсифікована інформація стала доступною у величезних обсягах і з надзвичайною швидкістю. У політичному, ідеологічному, а іноді й комерційному контексті це створює унікальні виклики, адже маніпулювання свідомістю через неправдиві відомості тепер відбувається на абсолютно новому рівні. У сфері кримінального правосуддя та слідчої практики дезінформація відіграє не менш важливу роль. Надання підозрюваній особі недостовірної інформації про наявність певних доказів чи свідчень, які насправді відсутні або перебільшені, може стати потужним психологічним чинником, що породжує сумніви у власній невинності. Такі обставини можуть істотно підштовхнути людину до того, щоб зробити хибне зізнання, сприймаючи це як єдиний можливий вихід із ситуації [7, с. 33].

Ще одним надзвичайно важливим чинником, який варто враховувати під час аналізу феномена фейкових зізнань, є психологічний тиск. Ідеться не лише про традиційні й очевидні методи впливу, такі як відверте залякування чи обіцянки пом'якшення покарання, що широко відомі та часто фігурують у кримінальних процесах. Психологічний тиск набагато глибший і може проявлятися через набагато тонші, на перший погляд непомітні, але не менш дієві способи впливу. Зазначені методи здатні впливати на внутрішні переконання, ставлення й навіть світогляд людини, поступово змінюючи її уявлення про ситуацію та власні дії. Загалом психологічний тиск – це комплексний вплив, спрямований на те, щоб трансформувати установки, судження, прийняття рішень або поведінку конкретної особи. У контексті слідчих дій

цей тиск може бути настільки сильним і продуманим, що людина, опинившись у складній ситуації, починає сприймати фальшиве зізнання не просто як помилкову заяву, а як цілком логічний і виправданий крок. Для неї це може стати ніби єдиним виходом із безвихідного становища – способом зменшити внутрішнє напруження, уникнути подальших негативних наслідків або просто «закінчити» тривале й виснажливе допитування [3, с. 161].

Не менш вагомим і значущим фактором, який варто враховувати в контексті фейкових зізнань, є стрес – складне психофізіологічне явище, що супроводжує людину в моменти невизначеності, підвищеного тиску чи глибокого страху. Сам термін «стрес» має досить глибоку й цікаву історію, а його значення та впливи на людину викликають широке коло асоціацій і наукових дискусій. Уперше поняття стресу в наукову площину ввів канадський медик Ганс Сельє, який під час своїх досліджень помітив схожі реакції організму при різних захворюваннях, такі як слабкість, підвищення температури, головний біль. Саме ці універсальні фізіологічні прояви він й охарактеризував як результат впливу стресу на організм людини. Такий фундаментальний підхід дав змогу по-новому поглянути на взаємозв'язок між психічним станом і фізичним здоров'ям. У ситуаціях допиту, особливо коли він є тривалим або інтенсивним, стрес може серйозно вплинути на психічний стан людини. Він здатен суттєво знизити здатність до критичного мислення, ускладнити процеси запам'ятовування та викликати плутанину у відтворенні подій. У таких умовах людина стає більш вразливою та схильною погоджуватися з нав'язаною їй версією подій, навіть якщо ця версія є неправдивою, що може проявитися у формі фейкового зізнання, коли особа, опинившись під тиском стресу, воліє уникнути подальших психологічних чи фізичних страждань, погоджуючись на те, що від неї вимагають [5, с. 46].

У межах проблематики фальшивих зізнань особливу увагу варто приділити вразливим групам населення – саме тих категорій осіб, які в силу своїх психофізіологічних або соціальних особливостей мають підвищену ймовірність помилкового визнання вини. Однією

з найбільш вразливих груп є неповнолітні. Через недостатній життєвий досвід, незрілість особистості та притаманну цьому віку схильність до підкорення авторитету підлітки нерідко виявляються неспроможними критично оцінювати дії слідчих, а тому легко приймають нав'язуванні версії подій або погоджуються на фальшиві зізнання, навіть неповністю розуміючи, що це означає для їхнього майбутнього [6, с. 174–175].

Ще однією важливою групою, яка вирізняється підвищеною чутливістю до різноманітних маніпуляцій під час слідчих дій, є особи з психічними розладами або когнітивними порушеннями. Такі люди часто стикаються з численними труднощами, пов'язаними з адекватним сприйняттям навколишнього світу, а також із логічним мисленням, що істотно ускладнює їхню здатність правильно оцінювати ситуації, у яких вони опиняються. Психічні розлади можуть проявлятися в різних формах – від афективних розладів і тривожних станів до більш серйозних розладів сприйняття й мислення, що призводить до спотворення реальності. Когнітивні порушення, у свою чергу, можуть знижувати здатність особи до розуміння складних юридичних понять, процедур і наслідків, які тягнуть за собою її слова чи дії. Це часто стає серйозною перешкодою для адекватної участі в правовому процесі й об'єктивного оцінювання власної ситуації. У результаті такі особи опиняються в значно більш вразливому становищі, піддаючись різноманітним психологічним маніпуляціям, тиску або дезінформації. Через це виникає небезпека формування хибної впевненості у власній винуватості або ж прийняття рішення про зізнання, яке не відповідає дійсності. Вони можуть погоджуватися на неправдиві зізнання або під тиском слідчих, або через неправильне розуміння наслідків своїх слів [4, с. 95].

Варто зазначити, що спектр уразливих категорій не обмежується лише цими двома групами. До потенційно вразливих можуть належати також малограмотні особи, особи з мовними бар'єрами, соціальною ізоляцією, а також ті, хто перебуває в стані сильного емоційного потрясіння або втоми. У всіх цих випадках порушується здатність суб'єкта

адекватно реагувати на обставини допиту, що, у свою чергу, значно підвищує ризик формування фальшивого зізнання.

Висновки. Феномен фейкових зізнань є складним міждисциплінарним явищем, у якому перетинаються правові та психологічні аспекти. Його вивчення має особливе значення для забезпечення справедливості в кримінальному процесі, оскільки подібні зізнання можуть призводити до засудження невинних осіб. Зміст таких зізнань часто формується не як результат об'єктивного усвідомлення вини, а під впливом численних зовнішніх і внутрішніх факторів – тиску, стресу, дезінформації, навіювання або особистого почуття провини. Психологічний аналіз указує на наявність кількох типів фейкових зізнань, кожне з яких має свою природу виникнення. Добровільні зізнання часто пов'язані з глибокими особистими мотивами або психічними розладами, тоді як неправдиві зізнання виникають в умовах жорсткого допиту й тиску з боку правоохоронців. В обох випадках знижується здатність людини раціонально оцінювати ситуацію та чинити спротив нав'язаній інтерпретації

подій. Ключовими чинниками, що сприяють виникненню неправдивих зізнань, є дезінформація, психологічний тиск і стрес. У слідчій практиці вони здатні глибоко впливати на когнітивні процеси особи, викривлюючи пам'ять, переконання та здатність до критичного мислення, що створює загрозу для достовірності отриманих свідчень і підриває основи справедливого правосуддя. Окремої уваги потребують вразливі групи населення, насамперед неповнолітні. Через незрілість мислення й емоційну нестабільність вони особливо легко піддаються впливу з боку слідства. У таких випадках фейкове зізнання стає наслідком не усвідомленого вибору, а нездатності опиратися авторитету або маніпулятивному впливу. Таким чином, психологія фейкових зізнань висвітлює критично важливі механізми викривлення правосуддя, які потребують глибокого осмислення й урахування в правозастосовній практиці. Запобігання подібним ситуаціям можливе лише за умови поєднання правових гарантій з психологічною обізнаністю слідчих і суддів, а також із посиленням захисту прав вразливих осіб під час кримінального провадження.

Список використаних джерел

1. Дроздович Н. Л. Зізнання особи в умовах ув'язнення з використанням аудіо-, відеоконтролю: питання оцінки доказів, їх допустимість. *Часопис Київського університету права*. 2022. № 2–4. С. 150–156.
2. Король В. В., Верстлер М. В. Зізнання особи у вчиненні кримінального правопорушення та його правові наслідки у кримінальному провадженні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»* / гол. ред. Ю. М. Бисага. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2016. Вип. 36. Т. 2. С. 141–146.
3. Лефтеров В. О., Третьякова Т. М. До проблеми психологічного тиску на учасників кримінального процесу під час проведення слідчих експериментів та допитів. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Психологічні науки»*. Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2019. № 3(14). С. 159–169.
4. Марченко В. В., Домбровська А. В., Килимник І. І. Міжнародно-правові та національні механізми захисту прав хворих на психічні розлади. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія «Право»*. 2025. Вип. 41. С. 95–105.
5. Огнєв В. А., Усенко С. Г., Усенко С. А. Медико-соціальні підходи до вирішення питання стресу та конфліктів на сучасному рівні. *Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення* : матеріали V наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Харків, 28 жовтня 2022 р. / ред. кол. В. В. М'ясоєдов, В. А. Огнєв, Т. В. Пересипкіна та ін. Харків, 2022. С. 46–49.
6. Салманова О. Ю. Особливості допиту малолітньої або неповнолітньої особи на стадії досудового розслідування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2017. Вип. 43. Т. 4. С. 174–177.
7. Самчинська О. Дезінформація: поняття та сутність. *Адміністративне право і процес*. 2022. № 3(38). С. 32–45.
8. Теличкін І. О. Запобігання «поліцейським злочинам» у вигляді примушування осіб до самообмови: досвід США. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 147–154.
9. Щербина О. Феномен мовчання в юридичній аргументації. *Філософія права і загальна теорія права*. 2014. № 1–2. С. 160–174.

10. Jianqing L. False Confession. In: The ECPH Encyclopedia of Psychology. Springer, Singapore. 2024. https://doi.org/10.1007/978-981-99-6000-2_442-1.
11. Okoka H., Kheswa J. G. False confessions among suspects in police custody: Implications of anxiety and perceived stress. *Nurture*. 2024. № 18(2). P. 277–287. <https://doi.org/10.55951/nurture.v18i2.609>.
12. Welner Michael, Matt DeLisi and Theresa Janusewski. False confessions: An integrative review of the phenomenon. *Behavioral Sciences & the Law*. Wiley Online Library. 2024. <https://doi.org/10.1002/bsl.2707>.

References

1. Drozdovych, N. L. (2022). Confession of a person in custody under audio and video surveillance: [Issues of evidence assessment and admissibility. *Journal of Kyiv University of Law*], (2–4), 150–156 [in Ukrainian].
2. Korol, V. V. (2016). Confession of a person to committing a criminal offense and its legal consequences in criminal proceedings. [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law], 2(36), 141–146 [in Ukrainian].
3. Lefterov, V. O., & Tretiakova, T. M. (2019). On the problem of psychological pressure on participants in criminal proceedings during investigative experiments and interrogations. [Collection of Scientific Works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Psychological Sciences]. (3)14, 159–169 [in Ukrainian].
4. Marchenko, V. V., Dombrovska, A. V., & Kylymnyk, I. I. (2025). International legal and national mechanisms for protecting the rights of persons with mental disorders. [Collection of Scientific Papers of H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University «Law»], (41), 95–105 [in Ukrainian].
5. Ohniev, V. A., Usenko, S. H., & Usenko, S. A. (2022). Medico-social approaches to addressing stress and conflicts at the present stage. [In Public Health in Ukraine: Problems and Solutions: Proceedings of the 5th Scientific and Practical Conference with International Participation] (Kharkiv, October 28, 2022) (pp. 46–49). Kharkiv [in Ukrainian].
6. Salmanova, O. Yu. (2017). Peculiarities of interrogating a minor or juvenile at the pre-trial investigation stage. [Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law], 4(43), 174–177 [in Ukrainian].
7. Samchunsk, O. (2022). Disinformation: Concept and essence. [Administrative Law and Process], (3)38, 32–45 [in Ukrainian].
8. Telychkin, I. O. (2012). Prevention of «police crimes» in the form of coercion to self-incrimination: U.S. experience. [Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs], (1), 147–154 [in Ukrainian].
9. Shcherbyna, O. (2014). The phenomenon of silence in legal argumentation. [Philosophy of Law and General Theory of Law], (1–2), 160–174 [in Ukrainian].
10. Jianqing, L. (2024). False Confession. In: The ECPH Encyclopedia of Psychology. Springer, Singapore. https://doi.org/10.1007/978-981-99-6000-2_442-1.
11. Okoka, H., & Kheswa, J. G. (2024). False confessions among suspects in police custody: Implications of anxiety and perceived stress. *Nurture*, 18(2), 277–287. <https://doi.org/10.55951/nurture.v18i2.609>.
12. Welner, Michael, Matt DeLisi, and Theresa Janusewski. 2024. False confessions: An integrative review of the phenomenon. *Behavioral Sciences & the Law*. Wiley Online Library. <https://doi.org/10.1002/bsl.2707>.